

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Özür Baktın

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz, İran ve Irak ile olan sınır komşuluğu sayesinde bölgesel ticaret, lojistik, turizm ve ekonomik iş birliği bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyelin kent halkının refahına, istihdama ve üretime dönüşebilmesi için sınır kapılarının yalnızca geçiş ve gümrük denetimi yapılan noktalar olarak değil; ekonomik, toplumsal ve kültürel etkileşimi güçlendiren, gerekli kamu hizmetleriyle donatılmış alanlar olarak ele alınması gerekmektedir.

Bu sorumluluğun yerine getirilmediğini gösteren güncel örneklerden biri, Çukurca ilçesindeki Üzümlü Sınır Kapısı'nda yaşanan sorunlardır. 10 Ekim 2026 tarihli yerel basın haberlerinde, sınır kapısının her iki tarafında çöp birikintileri, çöp konteynerlerinin yetersizliği ve açıkta akan kanallar bulunduğu; geçiş yapan üç turistin eşek arıları tarafından sokulduğu bildirilmiştir. Bu iddialar, yetkili kurumlar tarafından yapılacak incelemelerle açıklığa kavuşturulması gereken çevre, hijyen ve halk sağlığı sorunlarına işaret etmektedir. Sınır geçişlerinde temel temizlik ve güvenlik koşullarının sağlanması, kamu hizmetlerinin asgari gereği ve insan onuruna yakışır yaşamın bir parçasıdır.

Sorunlar Üzümlü ile sınırlı değildir. Yüksekova'daki Esendere Sınır Kapısı'nda ticaretin önündeki kota ve bürokratik engellere ilişkin şikâyetler, sınır ticaretinin öngörülebilir ve adil kurallarla yürütülmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Derecik Sınır Kapısı'nda ise ticari araç geçişleri, ithalat-ihracat işlemleri ve fiziki altyapının mevcut durumu açıklığa kavuşturulmalı; kapasitenin artırılması için somut bir takvim ortaya konulmalıdır.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2025 yılı il düzeyindeki işgücü istatistiklerine göre Hakkâri, yüzde 13,8 ile iller arasında en yüksek işsizlik oranına, yüzde 32,9 ile en düşük istihdam oranına sahiptir. Bu veriler, kentte üretim ve istihdam olanaklarını genişletecek kamusal yatırımların önemini ortaya koymaktadır.

Sınır ticaretinin canlandırılması; küçük esnafın, yerel üreticilerin ve emekçilerin geçim olanaklarının güçlendirilmesi, gençler için istihdam yaratılması ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılması bakımından önem taşımaktadır. Bunun için çevre ve halk sağlığını koruyan altyapı yatırımlarının, şeffaf gümrük uygulamalarının, ulaşım bağlantılarının ve kurumlar arası eşgüdümün birlikte planlanması gerekmektedir. Demokratik, ekolojik ve yerinden kalkınmayı esas alan bir yaklaşım, sınır bölgelerini yalnızca güvenlik ve denetim alanları olarak değil, toplumsal ilişkilerin ve barışçıl ekonomik etkileşimin gelişebileceği ortak yaşam alanları olarak görmeyi gerektirir.

Bu çerçevede, Hakkâri'deki üç sınır kapısının mevcut durumunun kapsamlı biçimde değerlendirilmesi, çevresel ve yapısal eksikliklerin giderilmesi, sınır ticaretinin canlandırılması ve kentin ekonomik potansiyelinin açığa çıkarılması için gerekli altyapı yatırımlarının somut hedefler ve takvim doğrultusunda hayata geçirilmesi amacıyla ilgili bakanlıkların gerekli idari ve kurumsal girişimlerde bulunması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Üzümlü Sınır Kapısı'nın Türkiye tarafında çöp birikintileri ve açık kanallar bulunduğu ilişkin haberler üzerine Bakanlığınız veya Hakkâri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından saha incelemesi ya da çevresel denetim yapılmış mıdır? Yapılmışsa tespit edilen eksiklikler, sorumlu kurumlar ve alınan idari tedbirler nelerdir? Henüz inceleme yapılmamışsa ne zaman yapılması planlanmaktadır?
2. Üzümlü Sınır Kapısı'nın Türkiye tarafında katı atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesinden hangi kurum veya kuruluş sorumludur? Çöp konteynerlerinin yerleştirilmesi, düzenli temizlik hizmetinin sağlanması ve hizmetin sürekliliğinin denetlenmesi için yürürlükte bulunan bir plan veya protokol var mıdır?
3. Üzümlü Sınır Kapısı'nda açıkta aktığı bildirilen kanalların içeriği, bağlantılı olduğu altyapı sistemi ve çevre üzerindeki muhtemel etkileri araştırılmış mıdır? Bu alanlarda yüzey suyu, yer altı suyu veya toprak kirliliğine ilişkin ölçüm ve analiz yapılmışsa sonuçları nelerdir?
4. Üzümlü, Esendere ve Derecek sınır kapılarında kanalizasyon, atık su toplama ve arıtma altyapısının mevcut durumu nedir? Bu alanlarda altyapı yetersizliği tespit edilmiş midir? Eksikliklerin giderilmesi için hazırlanan proje, keşif bedeli, bütçe ve uygulama takvimi nedir?
5. Hakkâri'deki üç sınır kapısında 2021-2026 döneminde gerçekleştirilen çevre denetimlerinin sayısı, tespit edilen ihlaller, verilen idari yaptırımlar ve tamamlanan iyileştirme çalışmaları nelerdir? Bu bilgilerin sınır kapısı ve yıl bazında açıklanması mümkün müdür?
6. Üzümlü Sınır Kapısı'nda bildirilen eşek arısı yoğunluğu ve turistlerin sokulması olayları kapsamında çevresel koşulların değerlendirilmesi veya ilgili kurumlarla koordinasyon sağlanması amacıyla bir çalışma yürütülmüş müdür? Çevreye zarar vermeyecek, mevzuata uygun ve insan sağlığını gözeten mücadele yöntemleri konusunda Bakanlığınızın görev ve sorumlulukları nelerdir?
7. Hakkâri'deki sınır kapılarının çevre altyapısının geliştirilmesi amacıyla Bakanlığınızın 2021-2026 döneminde ayırdığı ödenekler, destekler ve gerçekleştirdiği yatırımlar nelerdir? Harcama tutarları, proje bazında ayrılan kaynaklar ve tamamlanma durumları nedir?
8. Sınır kapılarındaki temizlik, atık yönetimi, kanalizasyon ve çevre denetimi hizmetlerinde Bakanlığınız, gümrük idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurumları arasındaki görev paylaşımı nasıl düzenlenmiştir? Görev ve sorumlulukların belirsizliğinden kaynaklanan hizmet aksaklıklarının giderilmesi için bağlayıcı bir koordinasyon mekanizması kurulması planlanmakta mıdır?

9. Üzümlü, Esendere ve Derecik sınır kapılarının çevresel koşullarını düzenli olarak izleyen, kamuoyuna açık göstergeler içeren bir çevresel izleme programı mevcut mudur? Yoksa katı atık, atık su, su ve toprak kirliliği ile çevre temizliği göstergelerini kapsayan düzenli bir izleme sistemi kurulması planlanmakta mıdır?
10. Hakkâri’de sınır ticaretini geliştirmeye yönelik mevcut veya planlanan lojistik ve altyapı yatırımlarına çevresel sürdürülebilirlik ölçütlerinin dâhil edilmesi için hangi çalışmalar yürütülmektedir? Bu yatırımlarda atık yönetimi, su kaynaklarının korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve yerel halkın karar süreçlerine katılımı nasıl güvence altına alınacaktır?